

2027

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

VIDEO DERS
HEDİYELİ

MEB-AGS ÖABT

TARİH ÖĞRETMENLİĞİ

KONU ANLATIMLI

ÖABT KONU
DAĞILIMINA
UYGUN

SINAV SORU
TİPLERİNE
YÖNELİK

KAVRAMSAL
ANLATIM

Video derslere ve kitabın
baskı tarihinden sonraki
güncellemelere erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

MEB-AGS ÖABT Tarih Öğretmenliği Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-8844-93-1

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

3. Baskı: 2026, Ankara

Proje-Yayın: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Arzu Orhan Kaya
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık

1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46821

Merhaba Sevgili Tarih Öğretmeni Arkadaşlarım,

MEB-AGS ÖABT, dört yıllık lisans eğitiminizde kazandığınız yeterlilikleri ölçmek amacıyla yapılmaktadır. Sahip olduğu soru sayısı az ise de soruların atanma puanındaki etki oranı hayli yüksektir. Öğretmen adayı arkadaşlarımızın mesleki hayatı açısından çok önemli olan MEB-AGS ÖABT Tarih kitabını yazmak düşündüğünüzden daha zor oldu. Öncelikle yazacağımız MEB-AGS ÖABT Tarih kitabının sistematüğını oluşturmak gerekliydi ve “tarih” doğası gereğii sistematüğii oluşturulması zor bir branştır. Tarihin bazı konuları hakkında, bilim insanlarının fikir birliğı içinde olmadığını görmekteyiz. Yine ÖSYM sorularının dahi geçmişteki bazı sorularda verdiği bilgilerle çelişir tutum içinde olduğunu bilmekteyiz. Tarihin diğer pozitif bilimlerdeki gibi bilimsel standartları tam olarak oturmamıştır. Belge ve bulgular değıştikçe bilgiler de değışebilmektedir. Neredeyse ülkemizde bulunan her üniversitede bir “tarih” bölümü bulunmaktadır. Peki, öğrenci arkadaşlarımızın üniversitelerde gördüğü tarih bölüm müfredatları aynı mıdır? Hayır! Hatta öğrenci arkadaşlarımız aynı üniversitede gördüğü seçmeli dersler itibarıyla dahi farklı dersler almaktadır. ÖSYM’nin öncelikle farklı nitelikteki bu öğrencileri aynı potada birleştirmesi, sorduğı soruların, öğrencilerin eğitim gördüğü üniversitelerin ders durumlarından kaynaklı farklılıkları sebebiyle mağduriyet oluşturmaması gereklidir. İşte ifade ettiğim bu konular, kitabın yazımı sırasında oluşturulacak sistematüğün önemli sorunlarındandır.

Yazım sürecinde kuşkusuz ki ilk kılavuzumuz ÖSYM olmuştur. ÖSYM’nin günümüze kadar sorduğı soruların tümünü inceleyerek kitabın altyapısını oluşturduk. Kitabımızı, ÖSYM sorularının bilgi ve yorumları eşliğinde yapılandırdık. Kitabımızın şekillenmesinde etkili olan bir diğer veri Millî Eğitim Bakanlığı ders kitaplarıdır. Öyle ya, Millî Eğitim Bakanlığına personel almak için yapılan sınav sorularında, Bakanlığın okullarda okuttuğı ders kitaplarından da faydalanmak mantıken gereklidir. Bunun dışında akademik camiada genelgeçerliğı olan Halil İnalıcık, İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Enver Ziya Karal, Şerafettin Turan, Rifat Uçarol, Türk Tarih Kurumu ve Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları gibi çoğaltılabilecek bazı köşe taşı yazarlar ve eserler de kitabımız için temel dayanak olmuştur.

“Tarih” içine girdikçe küçüldüğümüzü hissettiğimiz bir alan. Okudukça bilgileniyor fakat bilgilendikçe “azlığımızı” hissediyoruz. Kitabı yazarken, öğrenci arkadaşlarımızın akademik derinliklerde boğulmasını önlemek amacıyla olabildiğince ince eleyp sık dokuduk. Üniversite ders kitaplarının sıkıcı sayfalarında, sizlerin sorumluluğunu taşıyor olmanın verdiği mesleki sorumlulukla motivasyonumuzu sağladık. 2019 yılında ÖSYM tarafından yapılan düzenlemelerle MEB-AGS ÖABT Tarih dersi konularına “Osmanlı Türkçesi” ünitesi de dâhil edilmiştir. Kitabımızı bu duruma uygun olarak güncelledik.

Öğretmen olma yolunda emin adımlarla yürüyen sizlerin yanında olmak ve eksiklerinizi tamamlamak amacıyla bu yayını hazırladık. Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitapla ilgili görüş ve önerilerinizi yayinevi@pegem.net adresini kullanarak ya da **0538 594 92 40** numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

Başarılar...

Kitabın içeriğı, MEB’in yapacağı program değışikliğı veya buna bağılı olarak ÖSYM’nin sınav içeriğinde yapacağı değışiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

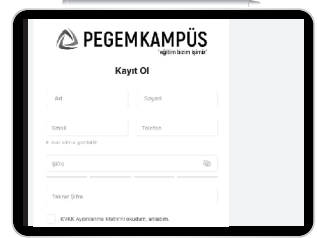

Detaylı anlatım için
QR kodu okutunuz.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegemkampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

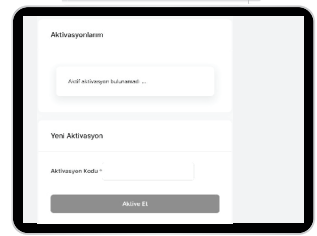

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **“Aktivasyonlarım”** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Yırtmayınız
Kazıyınız

3. Adım Ürünlerim

“Hibrit Kitap” sekmesinden kitabınızın konu anlatımına ve video derslere, **“Ölçme İstasyonu”** sekmesinden konu sonu testlerine erişim sağlayabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2027 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

ALAN BİLGİSİ

1. Bölüm: Tarih Bilimi

A. TARİH BİLİMİNE GİRİŞ.....	1
Tarih Biliminin Özellikleri.....	3
B. TARİH YAZICILIĞI.....	10
Tarih Yazım Türleri.....	10
Tarih Yazıcılığının Gelişimi.....	11
Türklerde Tarih Yazıcılığı.....	12
C. TARİHİN FAYDALANDIĞI BİLİM DALLARI.....	14
Çözümlü Test.....	17
Çözümler.....	20
2. Bölüm: Uygarlığın Doğuşu ve İlk Uygarlıklar	
A. TARİH ÖNCESİ DEVİRLER.....	22
Anadolu'nun Tarih Öncesi.....	25
B. TARİHİN ÇAĞLARA AYRILMASI.....	26
C. İLK ÇAĞ UYGARLIKLARI.....	27
Anadolu'da Kurulan Medeniyetler.....	27
Mezopotamya Uygarlıkları.....	31
Doğu Akdeniz Uygarlığı.....	35
Ege Uygarlıkları.....	38
Çözümlü Test.....	47
Çözümler.....	50

3. Bölüm: İlk Türk Devletleri

A. TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI VE İLK TÜRK DEVLETLERİ.....	52
Türk Kelimesinin Anlamı.....	52
Ana Yurtta Kurulan İlk Kültürler.....	52
Türklerin İlk Ana Yurdu.....	53
Orta Asya Türk Göçlerinin Sebepleri ve Sonuçları.....	53
İskitler (Sakalar).....	54
B. İLK TÜRK DEVLETLERİ.....	55
Asya Hun Devleti.....	55
Avrupa Hun Devleti (375-469).....	57
Kök Türkler (552-630).....	59
Kutluk Devleti (İkinci Kök Türk Devleti) (680-745).....	60
Uygur Devleti (744-840).....	62
Hazarlar (630-1006).....	64
Kırgızlar (840-1207).....	64
Türgişler (634-766).....	64
C. DİĞER TÜRK DEVLETLERİ.....	65
Avarlar (560-805).....	65
Bulgarlar (635 - 665).....	65
Macarlar (896-1526).....	66
Kumanlar (Kıpçaklar).....	66
Peçenekler (860-1091).....	67
Oğuzlar (Uzlar).....	67
Akhunlar (Eftalit) (350-564).....	68
Sabarlar (Sabirler) (515-576).....	68
Tabgaçlar (386-556).....	68
Karluklar (665-1221).....	68
Başkırtlar.....	68
Kimekler.....	68
D. İLK TÜRK DEVLETLERİNDE KÜLTÜR VE UYGARLIK.....	69
Devlet Yönetimi.....	69
Ordu (Sü).....	72
Sosyal Yaşam.....	74
Hukuk.....	74
Ekonomi.....	75
Din ve İnanış.....	76
Yazı, Dil ve Edebiyat.....	78
Sanat.....	81
Bilim.....	82
Spor.....	83
Çözümlü Test.....	84
Çözümler.....	87

4. Bölüm: İslam Tarihi

A. İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI.....	89
İslamiyet Öncesi Dünyanın Genel Durumu.....	89
İslamiyet'in Doğuşu ve Yayılışı.....	91
Dört Halife Devri (632-661).....	96
Emevi Devleti (661-750).....	101
Endülüs Emevi Devleti (756-1031).....	104
Ben-i Ahmer Devleti.....	105
Abbasi Devleti (750-1258).....	106
Diğer Devletler.....	109
B. İSLAM KÜLTÜR VE UYGARLIĞI.....	109
Devlet Yönetimi.....	109
Sosyal Hayat.....	110
İktisadi Hayat.....	111
Ordu Teşkilatı.....	111
Yazı, Dil ve Edebiyat.....	112
Eğitim ve Bilim Hayatı.....	112
Sanat.....	115
Çözümlü Test.....	116
Çözümler.....	119

5. Bölüm: Türk İslam Devletleri (X.-XIII. Yüzyıllar)

A. TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULU.....	121
Talas Savaşı (751).....	121
B. İLK TÜRK İSLAM DEVLETLERİ.....	122
İtil Bulgarları.....	122
Sacoğulları.....	122
Tolunoğulları (868-905).....	122
İhşidler (Akşitler) (925-969).....	122
Karahanlılar (840-1212).....	123
Gazneliler (963-1187).....	126
Büyük Selçuklu Devleti (1040-1157).....	127
C. DİĞER TÜRK - İSLAM DEVLETLERİ.....	134
Harzemşahlar.....	134
Eyyubiler.....	134
Memlûkler.....	135
D. TÜRKİYE TARİHİ (XI. - XIII. YÜZYILLAR).....	136
Anadolu'ya İlk Türk Akınları.....	136
Anadolu'da Kurulan İlk Türk Beylikleri.....	136
Türkiye Selçuklu Devleti (1077-1308) (Anadolu Selçuklu Devleti).....	138
Uçlarda Hayat ve Beylikler.....	144
Anadolu Beyliklerinin Genel Özellikleri.....	148
Türkiye'de Kurulan Diğer Devletler.....	149
E. TÜRK İSLAM DEVLETLERİNDE KÜLTÜR VE UYGARLIK.....	150
Devlet Yönetimi.....	150
Hukuk Sistemi.....	155
Toprak Sistemi.....	155
Askerî Teşkilat.....	157
Ekonomi.....	158
Sosyal Hayat.....	160
Din ve İnanış.....	161
Dil, Edebiyat ve Yazı.....	162
Eğitim ve Bilim.....	163
Sanat.....	167
Mimari.....	169
Çözümlü Test.....	175
Çözümler.....	178

6. Bölüm: Türk Dünyası (XIII. - XIX. Yüzyıl)

TÜRK DÜNYASI (XIII. - XIX. YÜZYIL).....	180
Moğollar.....	180
Timur Devleti (1369-1507).....	182
Türkistan'daki Gelişmeler.....	184
Hindistan'da Türk Sultanlıkları ve Babürlüler.....	185
Hanlıklar Hakkında Genel Bilgiler.....	187
Çözümlü Test.....	188
Çözümler.....	191

7. Bölüm: Osmanlı Tarihi

A. BEYLİKTEN DEVLETE (1302-1453)	193
XIV. Yüzyıl Başlarında Yakın Doğu ve Avrupa	194
Anadolu	194
Memlükler (1250-1517)	194
İlhanlı Devleti (1256-1335)	194
Balkanlar ve Avrupa	195
Altın Orda Devleti (1227-1502)	195
Kayıların Anadolu'ya Gelişi ve Yerleşmesi	195
Osmanlı Devleti'nin Kısa Sürede Gelişimini Sağlayan Nedenler	195
Osman Gazi Dönemi (1299-1326)	196
Orhan Gazi Dönemi (1326-1362)	197
I. Murat Dönemi (1362-1389)	198
Yıldırım Bayezit Dönemi (1389-1402)	201
Fetret Devri (1402-1413)	203
Çelebi Mehmet Dönemi (1413-1421)	203
II. Murat Dönemi (1421-1451)	204

Çözümlü Test206

Çözümler209

B. DÜNYA GÜCÜ: OSMANLI DEVLETİ (1453-1595)	211
Fatih Sultan Mehmet Dönemi (1451-1481)	211
II. Bayezit Dönemi (1481-1512)	216
Yavuz Sultan Selim Dönemi (1512-1520)	218
Kanuni Sultan Süleyman Dönemi (1520-1566)	220
II. Selim Dönemi (1566-1574)	227
III. Murat Dönemi (1574-1595)	228

Çözümlü Test229

Çözümler232

OSMANLI DEVLETİ KÜLTÜR VE UYGARLIK TARİHİ	234
Devlet Yönetimi	234
Osmanlılarda Ekonomik Hayat	254
Osmanlı Toplumu	265
Osmanlı Devleti'nde Hukuk	269
Osmanlı Devleti'nde Eğitim	270
Osmanlı Devleti'nde Bilim	272
Osmanlı Devleti'nde Dil, Yazı ve Edebiyat	276
Osmanlı Devleti'nde Sanat	278
Osmanlı Devleti'nde Mimari	279

Çözümlü Test284

Çözümler287

C. ARAYIŞ YILLARI (XVII. YÜZYIL)	289
Arayış Yıllarında Osmanlı Devleti – Avusturya İlişkileri	289
XVII. Yüzyıl'da Osmanlı Devleti – İran İlişkileri	290
XVII. Yüzyıl'da Osmanlı Devleti – Lehistan İlişkileri	291
XVII. Yüzyıl'da Osmanlı Devleti-Venedik İlişkileri	292
Osmanlı - Malta İlişkileri	293
Osmanlı - Rusya İlişkileri	293
II. Viyana Kuşatması ve Kutsal İttifak Savaşı	293
İç İsyanlar	296
XVII. Yüzyıl İsyanlarının Özellikleri	298
Avrupa'nın Gelişimine Seyirci Kalan Osmanlı	298
XVII. Yüzyıl Islahat Hareketleri	299

Çözümlü Test303

Çözümler306

D. XVIII. YÜZYIL'DA DEĞİŞİM VE DİPLOMASI	308
III. Ahmet Dönemi (1703-1730)	308
I. Mahmut Dönemi (1730-1754)	310
III. Mustafa Dönemi (1757-1774)	311
I. Abdülhamit Dönemi (1774-1789)	312
III. Selim Dönemi (1789-1807)	313
XVIII. Yüzyıl'da Osmanlı Devleti'nin Islahatları	316

Çözümlü Test321

Çözümler324

8. Bölüm: En Uzun Yüzyıl (1800-1922)

XIX. YÜZYIL SİYASİ TARİH	326
II. Mahmut Dönemi (1808-1839)	327
Abdülmecit Dönemi (1839-1861)	332
Abdülaziz Dönemi (1861-1876)	336
V. Murat Dönemi (1876)	338
II. Abdülhamit Dönemi (1876-1909)	338
XIX. YÜZYIL'DA REFORM HAREKETLERİ	344
II. Mahmut Dönemi Yenilik Hareketleri	344
Sultan Abdülmecit Dönemi Yenilik Hareketleri	346
Sultan Abdülaziz Dönemi Yenilik Hareketleri	348
II. Abdülhamit Dönemi Yenilik Hareketleri	350
Osmanlı Devleti'nde Basın Yayın Hareketleri	353

Çözümlü Test356

Çözümler359

OSMANLI DEVLETİ'NDE DEMOKRATİKLEŞME

HAREKETLERİ	361
Sened-i İttifak	362
Tanzimat Fermanı	363
Islahat Fermanı	364
Kanunuesasi'nin ve I. Meşrutiyet'in İlanı	366
İstibdad (Mutlakiyet) Dönemi (1878-1908)	368
II. Meşrutiyet'in İlan Edilmesi	369
1909 Anayasa Değişiklikleri	370
II. Meşrutiyet Dönemi'nde Siyasal Gruplar ve Partiler	372
Osmanlı Devleti'nde Çalışma Hayatı	375

Çözümlü Test376

Çözümler379

9. Bölüm: XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ'NDE DAĞILMAYI ÖNLEME ÇABALARI	381
1. Osmanlılık	381
2. İslamcılık	382
3. Türkçülük (Turancılık)	382
4. Batıcılık	383
5. Teşebbüs-i Şahsi ve Adem-i Merkezîyetçilik	384
6. Sosyalizm	384
Dünyanın Genel Görünümü	384
31 Mart Vakası	386
Trablusgarp Savaşı (1911)	386
Balkan Savaşları	388
I. Dünya Savaşı	391

Çözümlü Test405

Çözümler408

10. Bölüm: Millî Mücadele Dönemi

I - MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ	410
A. MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI	410
İzmir'in İşgali (15 Mayıs 1919)	413
Kuvayimillîye Ruhu	414
B. CEMİYETLER	415
Millî Varlığa Yararlı Cemiyetler	416
Zararlı Cemiyetler	418
C. MİLLÎ MÜCADELE'NİN HAZIRLIK DÖNEMİ	421
Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkması (19 Mayıs 1919)	421
Osmanlı Hükûmeti'nin Millî Mücadele ve Mustafa Kemal'e Karşı Tutumu	431
D. MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE BASIN HAYATI	440
Kurtuluş Savaşı'nın Mali ve Askerî Kaynakları	442
TBMM'ye ve Millî Mücadele'ye Karşı Çıkan İsyanlar	443

E. SEVR ANTLAŞMASI (10 Ağustos 1920).....	447
Sevr Antlaşması'nın Özellikleri.....	450
Bilecik Görüşmeleri (5 Aralık 1920).....	450
Çözümlü Test	451
Çözümler	454
II - KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ.....	456
A. DOĞU VE GÜNEY CEPHELERİ.....	456
Doğu Cephesi.....	456
Güney Cephesi.....	458
B. BATI CEPHESİ.....	459
Düzenli Orduların Kurulması.....	460
Gediz Savaşı.....	460
I. İnönü Savaşı (10 Ocak 1921).....	461
II. İnönü Savaşı (23 Mart-1 Nisan 1921).....	465
Kütahya - Eskişehir Savaşları (10-24 Temmuz 1921).....	466
Sakarya Savaşı (23 Ağustos-13 Eylül 1921).....	468
Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı (26 Ağustos-9 Eylül 1922).....	470
C. MİLLÎ MÜCADELE'NİN SANAT VE EDEBİYATA YANSIMALARI.....	474
Çözümlü Test	475
Çözümler	478
11. Bölüm: Atatürk Dönemi	
TÜRK DIŞ POLİTİKASI.....	480
LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI.....	480
Saltanatın Kaldırılması.....	480
Lozan Barış Konferansı'na Katılan Devletler.....	481
Lozan'a Katılacak Türk Delegeleri.....	482
Lozan'da Görüşülen Konular.....	482
Lozan Konferansı'nda Karşılaşılan Güçlükler.....	482
Lozan Antlaşması'nın Önemli Özellikleri.....	486
ATATÜRK DÖNEMİ İÇ OLAYLAR.....	488
A. II.TBMM'NİN AÇILMASI (11 Ağustos 1923).....	488
B. ANKARA'NIN BAŞKENT OLMASI (13 Ekim 1923).....	488
C. CUMHURİYET'İN İLAN EDİLMESİ (29 Ekim 1923).....	489
D. 1924 ANAYASASI'NIN KABUL EDİLMESİ (20 Nisan 1924).....	491
E. HALİFELİĞİN KALDIRILMASI (3 Mart 1924).....	492
F. ŞERİYE VE EVKAF VEKALETİNİN KALDIRILMASI.....	494
G. ORDUNUN SİYASETEN AYRILMASI.....	495
H. TEVHİDİ TEDRİSAT KANUNU'NUN KABUL EDİLMESİ.....	495
I. ATATÜRK DÖNEMİNDE SİYASİ PARTİLER VE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ ÇABALARI.....	495
Cumhuriyet Halk Fırkası (9 Eylül 1923).....	496
Terakkiverver Cumhuriyet Fırkası (17 Kasım 1924).....	496
Serbest Cumhuriyet Fırkası (12 Ağustos 1930).....	500
İ. MUSTAFA KEMAL'İN HAYATI.....	504
Çözümlü Test	508
Çözümler	511
ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARI.....	513
A. İNKILAP KELİMESİNİN ANLAMI VE ÖZELLİKLERİ.....	513
B. HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR.....	513
Medeni Kanun'un Kabul Edilmesi (17 Şubat 1926).....	514
C. EĞİTİM ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR.....	516
Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun Kabul Edilmesi (3 Mart 1924).....	517
Medreselerin Kapatılması (11 Mart 1924).....	518
Azınlık Okulları ve Yabancı Okullar Hakkında Yapılan Düzenlemeler.....	518
Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun'un Kabul Edilmesi (2 Mart 1926).....	518
Yeni Türk Harflerinin Kabul Edilmesi (1 Kasım 1928).....	519
Millet Mekteplerinin Açılması (24 Kasım 1928).....	520
Atatürk Dönemi Tarih Anlayışı ve Türk Tarih Kurumunun Kurulması.....	520
Atatürk Dönemi "Dil" Çalışmaları ve Türk Dil Kurumunun Açılması (1932).....	521
Üniversite Reformu (1933).....	521
Halk Eğitimi Alanındaki Faaliyetler.....	522
D. KÜLTÜR VE SANAT ALANINDA GELİŞMELER.....	522
E. SOSYAL YAPIDA ve SAĞLIK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR.....	524
Şapka İnkılabı'nın Yapılması (25 Kasım 1925).....	525
Kılık, Kıyafet İnkılabı (3 Aralık 1934).....	525
Tekke, Zaviye, Türbelerin Kapatılması Hakkında Kanun'un Kabulü (30 Kasım 1925).....	526
Miladi Takvim ve Uluslararası Saat Uygulamasının Kabulü, Ölçü ve Hafta Sonu Tatilinin Değiştirilmesi.....	526
Soyadı Kanunu'nun Kabulü (21 Haziran 1934).....	528
Ünvan ve Lakapların Kullanılmasının Yasaklanması (26 Kasım 1934).....	528
Türk Kadınına Verilen Haklar.....	529
Sağlık ve Sosyal Yardım Alanında İnkılaplar.....	529
F. EKONOMİ ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR.....	530
İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat 1923).....	530
Tarım Alanında Gelişmeler.....	531
Aşar Vergisinin Kaldırılması.....	532
G. TİCARET ALANINDAKİ GELİŞMELER.....	532
Kabotaj Kanunu'nun Kabul Edilmesi (1 Temmuz 1926).....	532
Gümrük Koruma Kanunu'nun Kabul Edilmesi (1929).....	533
H. SANAYİ ALANINDAKİ GELİŞMELER.....	533
Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun Kabul Edilmesi.....	533
Devletçi Ekonomi Modelinin Kabulü.....	534
Beş Yıllık Sanayi Planlarının Hazırlanması.....	534
I. MADENCİLİK ALANINDAKİ GELİŞMELER.....	534
İ. ULAŞIM ALANINDAKİ GELİŞMELER.....	535
J. BANKACILIK ALANINDAKİ GELİŞMELER.....	535
İş Bankası (26 Ağustos 1924).....	536
Sanayi ve Maadin Bankası (19 Nisan 1925).....	536
Emlak ve Eytam Bankası (22 Mayıs 1926).....	536
Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (11 Haziran 1930).....	536
Sümerbank (1933).....	536
1929 Dünya Ekonomi Bunalımı'nın Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri.....	537
Ekonomi Alanındaki Diğer Gelişmeler.....	537
ATATÜRK İLKELERİ.....	538
ATATÜRKÇÜLÜK.....	538
CUMHURİYETÇİLİK İLKESİ.....	539
MİLLİYETÇİLİK İLKESİ.....	540
LAİKLİK İLKESİ.....	541
HALKÇILIK İLKESİ.....	542
DEVLETÇİLİK İLKESİ.....	543
İNKILAPÇILIK İLKESİ.....	544
ATATÜRK İLKELERİ VE ANAHTAR KELİMELELER.....	545
İNKILAPLAR VE İKİLİKLERİN KALDIRILMASI.....	547
ATATÜRK'E GÖRE MİLLÎ GÜÇ UNSURLARI.....	547
Çözümlü Test	549
Çözümler	552
ATATÜRK DÖNEMİ DIŞ POLİTİKASI.....	554
A. 1923-1932 YILLARI ARASINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASI.....	555
Türk - Yunan İlişkileri Nüfus Mübadelesi.....	555
Fener Rum Patrikhanesi Sorunu.....	556
Türkiye - İngiltere İlişkileri Musul Sorunu (Irak Sınırı).....	556
Türk - Fransız İlişkileri.....	557
Türkiye - İtalya İlişkileri.....	559
Türk - Sovyet İlişkileri.....	559
B. 1932-1938 YILLARI ARASINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASI.....	560
Türkiye'nin Milletler Cemiyetine Üye Olması (1932).....	560

Türkiye ve Balkan Antantı (9 Şubat 1934)	561
Türkiye ve Akdeniz Paktı (Ocak 1936)	562
Montrö Boğazlar Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)	562
Sadabat Paktı ve Türkiye (8 Temmuz 1937)	563
Nyon Konferansı ve Türkiye	564
Hatay'ın Ana Vatan'a Katılması (Sancak Sorunu)	564
Çözümlü Test	567
Çözümler	570
12. Bölüm: Orta Çağ'dan XX. Yüzyıla Dünya Tarihi	
A. ORTA ÇAĞ TARİHİ	572
Feodalite Sistemi	572
Orta Çağ Avrupasında Sosyal Sınıflar	572
Orta Çağ'da Kilise ve Siyaset İlişkisi	573
Orta Çağ Siyasi Tarihi	574
Coğrafi Keşifler	581
Yeni Çağ Avrupasının Küresel Güçleri	584
Rönesans Hareketleri (Yeniden Doğuş)	584
Avrupa'da Reform Hareketleri	588
XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Avrupa	591
Sanayi İnkılabı	597
B. YAKIN ÇAĞ'DA AVRUPA	605
Fransız İhtilali (1789)	605
Avrupa Dışı Dünya: Batı Karşıtı İlk Hareketler	616
Çözümlü Test	622
Çözümler	625
13. Bölüm: Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	
XX. YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYA	627
A. SOYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (SSCB), ORTA ASYA'DAKİ TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI	627
Çarlık Rusyasının Yıkılışı ve Bolşevik İhtilali	627
Rusya'nın Orta Asya'yı İstilasları	628
SSCB Yönetimindeki Türk Topluluğunun Durumu	629
Basmacı Hareketi	630
B. ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİNİN KURULMASI	630
İngiltere ve Orta Doğu	632
Fransa ve Orta Doğu	632
C. UZAK DOĞUDA YENİ GÜÇ: JAPONYA	633
D. 1929 DÜNYA EKONOMİ KRİZİ	633
Ekonomik Kriz Öncesi Dünya	633
Ekonomik Krizin Ortaya Çıkışı (Kara Perşembe)	634
İki Savaş Arası Dönemde Avrupa	634
Avrupa'da Sosyal ve Ekonomik Hayat	636
İki Savaş Arası Dönemde Dünya	639
Atatürk Dönemi Dış Politika	640
E. II. DÜNYA SAVAŞI	641
Savaş Öncesinde Gelişmeler	641
Avrupa'da Savaş	646
Kuzey Afrika'da Savaş	648
Asya ve Pasifik'te Savaş	649
Barışa Doğru	650
Savaşın Etkileri	656
Savaş Yıllarında Türkiye	658
F. SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ	663
Doğu Bloku'nun Kuruluşu	664
Batı Bloku'nun Kurulması	669
Paylaşılmayan Orta Doğu	671
Uzak Doğu'da Gelişmeler	673
Asya ve Afrika'nın Kurtuluşu	674
Soğuk Savaş Dönemi'nde Türkiye	676
Türkiye'de Hayat	677
Soğuk Savaş Dönemi'nde Dünya	682
G. YUMUŞAMA DÖNEMİ VE SONRASI	683
Uluslararası İlişkilerde Değişim Süreci	684
Yumuşama Dönemi Politikaları	685
Yumuşama Dönemi Çatışmaları ve Anlaşmazlıkları	686
Barış İçinde Bir Arada Yaşama	688
Arap - İsrail Savaşları	690
Uluslararası Politikada Petrolün Yeri	693
Irak - İran Savaşları (1980-1988)	694
Yumuşama Dönemi Dünya	696
Türk Dış Politikası	698
Yumuşama Dönemi'nde Türkiye'nin ABD ve SSCB İle Olan İlişkileri	700
Türkiye'de Bunalımlı Yıllar (1960-1983)	702
Türkiye Cumhuriyeti'nde Darbeler ve ABD	705
H. KÜRESELLEŞEN DÜNYA	707
SSCB'de Politika Değişiklikleri ve Nedenleri	707
Türk Cumhuriyetlerinin Bağımsız Olması	709
Doğu Bloku'ndan Sonra Avrupa'da Yeni Arayışlar	713
NATO'nun Avrupa'da Genişlemesi	713
Avrupa Birliği ve Dünya	714
Yeni Oluşum Sürecinde Balkanlar	716
Orta Doğu, Afganistan ve Arap Baharı	718
Değişen Dünya ve Türk Dış Politikasının Genel Özellikleri	722
I. DÜNYADAKİ GELİŞMELER	726
Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Etkileri	726
Küreselleşme ve Etkileri	727
1980 Sonrası Türkiye	727
Çözümlü Test	735
Çözümler	738
14. Bölüm: Osmanlı Türkçesi	
Osmanlı Türkçesi	740
Arşiv ve Kütüphanelerde Osmanlı Türkçesi	740
Osmanlı Türkçesi ile Yazılmış Çeşitli Eserler	741
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Hattatlar	742
Hat Sanatı Yardımcı Malzemeleri	743
Osmanlı Türkçesi ve Tarihî Seyri	744
Osmanlı Türkçesi Alfabeti	744
Harflerin Birleşme Durumları	746
Osmanlı Türkçesinde Yardımcı İşaretler	747
Ünlülerin Yazılışı	748
Rakamlar ve Noktalama İşaretleri	749
Osmanlı Türkçesinde Okutucu Harfler	750
Osmanlı Türkçesinde Sayılar ile Gün ve Ay Adları	759
Çözümlü Test	763
Çözümler	767
Osmanlı Türkçesi Alıştırma Çözümleri	769
KRONOLOJİ	779
KAYNAKÇA	823

A. TARİH BİLİMİNE GİRİŞ

Tarih kelimesi, Arapça “verreha” fiilinden türemiştir: “Kamer, ay, zaman” anlamındadır. “Ay”ın tarihi demektir. Tarihi olayın gerçekleşme anını belirlemek, hikâye etmek, nakletmek anlamlarında da kullanılır. Kelimenin Batı dillerindeki karşılığı Grekçe “İstoria, İstorien” sözcüğüne dayanır. Tarih, insanların geçmişte yaşadıkları olayları ve gelişmeleri “yer” ve “zaman” göstererek “sebepler” ve “sonuç” ilişkilerini araştırıp inceleyen bilim dalıdır. Tarihin tanımı, zaman içerisinde bilim insanları tarafından farklı şekillerde yapılmıştır. Bilim insanlarının tarihin tanımına ilişkin bazı görüşleri şu şekildedir:

Tarihin Tanımı Hakkında Bilim İnsanlarının Görüşleri

Leopold Von Ranke	Akademik tarihçiliğin kurucusu olarak kabul edilir. Tarih araştırmalarını ana kaynaklara dayalı olarak yürütmüş ve ikinci elden kaynakları incelemelerde kapsam dışı tutmuştur. Ranke: “Gerçeğin ancak belgelerin eleştirisiyle ortaya çıkacağına inanmış belge yoksa tarih de yoktur.” demiştir. Tarih araştırmalarındaki “özel konuları”, dünya tarihi ile ilişkilendirmiştir. Tenkidçi tarih anlayışıyla Alman tarih ekolüne temel oluşturmuştur.
Herodot	Tarihi, “İnsanların ve insan topluluklarının başlarından geçenleri kaydetme yoluyla edinilen bilgiler” şeklinde tanımlamıştır.
E.H.Carr	Tarihçi ile olaylar arasında devamlı bir etkileşim ameliyesi, geçmişle günümüz arasında bitmeyen bir diyalog. Tarihi, ulusal bilinç oluşturmak için kullanılan önemli bir araç olarak yorumlamıştır.
Marc Bloch	Zaman içinde insanların ilmi. Bir müşahede ilmi. <i>Feodal Toplum, Tarihin Savunusu ya da Tarihçilik Mesleği</i> adlı eserleriyle ünlüdür.
Fernand Braudel	Bütün tarihlerin toplamı, geçmiş ve gelecekteki mesleki kabiliyet ve bakış açılarının bir araya gelmesi. Tarihi parçalara, zaman dilimlerine ayırmadan bir bütün olarak ele almayı önerir.

İbni Haldun	İslam tarihçisi ve sosyoloğudur. “Geçmişler geleceğe, suyun suya benzeşmesinden daha çok benzer.” sözü ile geçmiş ve gelecek arasındaki ilişkinin önemini ortaya koymuştur. Tarihin, gerçeği araştırarak ve olayların sebeplerini ortaya koyacağını ifade eder. Tarihin sadece rivayetlerden ibaret olamayacağını olay-olgu zincirinin bulunduğunu ifade etmiştir. Devlet yaşantısının, insan yaşantısı ile benzerlik gösterdiğini ifade etmiştir.
Turner	Geçmişten bize uzanan, günümüzde ortaya çıkan tenkidçi ve yorumcu bir anlayışla incelenen kalıntılar.
John Tosh	“ <i>Tarihin Peşinde</i> ” adlı eserinde tarihçinin görevini “İnceleyeceği çağın insanının kimliğine bürünüp dünyayı onun gözünden görerek ve mümkün olduğu kadar onun standartlarıyla değerlendiren o insanın neyi, niçin yaptığını bulmaktır.” şeklinde tanımlamıştır.
Robin G. Collingwood	Bilimin, yaratıcı çalışmaya dayandığını: Tarihin ise tarihçinin zihninde oluştuğunu savunur. Tarihçi, olayların ne anlatmak istediğini keşfederek yorumlar. Tarihçinin bilgisinin geçmiş zihninde yeniden canlandırmasıyla ortaya çıkacağını savunur. Tarihçi, tarihi olayların arkasında yatan düşünceleri anlamalıdır.
Ahmet Cevdet Paşa	“Tarih” kelimesini “Bir olayın tarihini bilmek değil, olayları değerlendirmek ve ders almaktır.” şeklinde tanımlamıştır.
Halil İnalcık	Gerçek bir tarihe ulaşmak için kaynaklara giderek kaynakların tenkit edilmesi gerekliliğini savunmuştur.
Zeki Velidi Togan	Çağdaş hayatın, geçmiş hayatın bir tekamül olarak anlatılması.
İbrahim Kafesoğlu	Olayları, görenlerin bıraktıkları belgelere dayanarak takip etmektir.
Lucien Febvre	Bugünün açıklanmasıdır.
Ernest Bernheim	Tarih, insanın evrimlerinin ve bunların yaptıklarının anlatılmasıdır.

Leon Halkin	"Tarih Tenkidinin Unsurları" adlı eserinde "Geçmiş biz ancak başkasının aracılığı sayesinde tanımaktayız." sözlerini söylemiştir. Tarihin bilinmesini geleceği düşünmek için zorunluluk olarak görmüştür.
Mübahat Kütükoğlu	Tarih, insanlarda ahlakın ve manevi değerlerin gelişmesini sağlar.
Ömer Hayyam	"Tarihi, kainatın vicdanıdır." sözüyle tarih biliminin, yaşanan gelişmeleri adalet ve tarafsızlık ekseninde gelecek nesillere aktarmasının gerekliliğini ortaya koymuştur.
Voltaire	Tarih, milletlerin tarlası olarak görmüş ve her toplumun, ne ekmişse gelecekte onu biçeceğini ifade etmiştir. Tarihi, bir nesilden diğer nesile aktarılan hikâyeler şeklinde tanımlamıştır. Voltaire, "Tarih felsefesi"ni ilk kez bir çalışma alanının adı olarak kullanmıştır.
Karl Marx	Tarihi, "Büyük adamların değil, toplumsal sınıfların arasındaki savaşın anlatımı" şeklinde tanımlamıştır.
J.J. Rousseau	Tarihi; okuyana, kendi gözünün görme derecesine göre, yol gösteren bir kılavuz olarak tanımlamıştır.
Anthony Smith	"Hafıza yoksa kimlik yoktur; kimlik yoksa ulus yoktur." sözüyle tarihin insan hafızası gibi bir işlev üstlendiğini ifade etmiştir. Tarihin, toplumun uluslaşma sürecini sağladığı toplumda birlik ve beraberlik ruhunu geliştirdiğini ifade eder. Hafızası olmayan bir insan nasıl yaşamını şekillendiremez, sürdüremez ise tarihini bilmeyen bir toplum da hayatını devam ettirmekte zorlanır.
Will Durant	Tarih, "geçmişte olan hadiseler hakkındaki belgelerin verileri" şeklinde tanımlamıştır.
Montesquieu	Tarihi "Zamanların ışığı, olayların hazinesi, gerçeklerin tanığı, iyi nasihatlerin ve tedbirin kaynağı, davranışın ve adaletin kaidesi" şeklinde tanımlamıştır.

ÖABT ÇIKMIŞ SORU

Tarihin asıl ödevini, "sadece olayların nasıl olduklarını göstermek" biçiminde tanımlayan ve bu metodolojik çerçevede modern tarih yazımının temelini oluşturan tarihçi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ranke B) Herder C) Fichte
D) Schiller E) Michelet

Çözüm:

Tarihin asıl ödevini, "sadece olayların nasıl olduklarını göstermek" biçiminde tanımlayan ve bu metodolojik çerçevede modern tarih yazımının temelini oluşturan tarihçi Ranke'dir. Ranke:

- Tarih araştırmalarının ana kaynaklara dayalı olarak yürütülmesini savunmuş ve ikinci elden kaynakları incelemelerde kapsam dışı tutmuştur.
- Tarih araştırmalarındaki "özel konuları", dünya tarihi ile ilişkilendirmiştir.
- Tenkidçi tarih anlayışıyla Alman tarih ekolünün temelini oluşturmuştur.

Cevap A**AKADEMİK BAKIŞ****Annales Okulu**

Fransa'da iki büyük savaş arası dönemde, 1920-1933 yıllarında ortaya çıkan tarih anlayışıdır. Annales Ekolü, tarihin olduğu gibi yeniden inşasına yönelik gelen eleştiriler üzerine ortaya çıkmıştır. İsmi Fransız dergisi "Annales d'histoire économique et sociale"den almıştır. Önemli temsilcileri arasında: Lucien Febvre, Fernand Braudel, Marc Bloch, Georges Duby, Jacques Le Goff ve Emmanuel Le Roy Ladurie bulunur. Annales ekolünün önemli fikirleri şunlardır: İlk olarak, olaylardan oluşan geleneksel tarihçilik anlayışının yerini, sorun odaklı bir tarih anlayışı alır. İkinci olarak, siyasete odaklanan bir tarih anlayışı yerine, insan faaliyetlerinin tamamına eğilen bir tarih anlayışı hâkim olur. Üçüncü olarak, diğer disiplinlerle etkileşim haline geçip, birinci ve ikinci fikirleri gerçekleştirmeye çaba gösterir. Annales Okulu'nun Türkiye'deki başlıca temsilcileri arasında: Ömer Lütfi Barkan, Halil İnalcık, Mustafa Akdağ, İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Bahaeddin Ögel, Osman Turan, Mehmet Altay Köymen, İbrahim Kafesoğlu bulunur.

Tarih Biliminin Özellikleri

- ✓ İnsanlığın **ortak mirası** olup ana konusu insanlığın geçmiştir.
- ✓ İnsanlığın **hafızası** olup geçmiş ve gelecek arasında bir köprüdür.
- ✓ Tarihte **gözlem** ve **deney** yoktur. Bu yönüyle pozitif bilimlerden ayrılır.
- ✓ **Tekrarlanamaz.** Geçmişte yaşanan olaylardan ders çıkartılması gereklidir.
- ✓ Tarihin laboratuvarı **arşivlerdir.** Tarihin **belgelere** dayalı, tarafsız olarak aktarılması tarihe olan güveni artırır. Tarih şahitliklere dayalı olarak yazılır. Tarihin şahitleri vesikalardır. Vesikalar, araştırılmalı, kontrol edilmeli ve de yazılmalıdır.
- ✓ Tarihte yeni belgeler ortaya çıktıkça bilgiler de değişir. Örneğin, ilk Türk parasının Türkişler tarafından kullanıldığı bilgisi değişmiştir. Yeni araştırmalarda Kök Türkler Dönemi'ne ait paralar ortaya çıkmıştır.
- ✓ Tarihi olaylar arasında **sebe** – **sonuç** ilişkisi vardır.
- ✓ Tarihsel empati ile insanların geçmiş yaşamları, değerleri ve hisleri anlaşılabilir.
- ✓ **Yer – zaman ilişkisi** gözetilmelidir. Olayın geçtiği dönemin koşullarını ve zamanı bilmek olayın daha iyi değerlendirilmesini sağlar. Olayın geçtiği zamanın bilinmesi, olaylar arasında sebep sonuç ilişkisinin de kurulmasını sağlar.
- ✓ Anakronizm, “tarihlendirmede yanlış içerisinde bulunma” anlamına gelir. Anakronizm, tarihçilerin tarihi olguları açıklarken yaşadıkları dönemin değer yargılarını kullanmalarıdır.
- ✓ Tarihi olaylara **tarafsız** (objektif, nesnel) bir gözle yaklaşılmalıdır. Subjektif (tarafı, öznel) olunmamalıdır.
- ✓ Bir olayın tarihi kayıt altına alınması için üzerinden belirli bir sürenin geçmesi beklenmelidir. Bu durumun sebebi olay hakkındaki tüm belgelerin ortaya çıkmasını sağlamak ve tarih yazarının üzerinde iktidar baskısının oluşmasını engellemektir.
- ✓ Tarihçi geçmişte yaşanan olay ve olguları araştırır, nakleder ve de yorumlar. Tarihçi geçmişin aynası değil, aynayı tutan kişidir.
- ✓ Tarihin konusu insandır. İnsanların siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik vb. faaliyetleri tarihin konusu içindedir; deprem, tufan, salgın hastalıklar, kuraklık vb. gelişmelerin insan yaşantısı üzerindeki etkileri de tarihin konusu kapsamındadır.
- ✓ Dinamik ve evrenseldir.

ÖABT ÇIKMIŞ SORU

Tarih metodolojisi üzerine yazı yazan bir araştırmacı “Tarihçi, incelediği çağdaki insanın kimliğine bürünmelidir.” şeklinde bir ifadede bulunmuştur.

Bu ifadeyle aşağıdakilerden hangisi vurgulanmak istenmiştir?

- A) Tarihsel gelişmeler arasında neden-sonuç ilişkisi olduğu
- B) Tarihi olayları kavrarken dönemin şartlarının gözletilmesi gerektiği
- C) Tarihi gelişmelere objektif yaklaşılması gerekliliği
- D) Tarihte yer ve zamanın en önemli unsur olduğu
- E) Tarihte birincil kaynakların önemli olduğu

Çözüm:

İnsanların yaşadığı zamana ve mekana göre değer yargılarında değişimler meydana gelir. Geçmiş çağlarda yaşanan bir gelişmenin bugünün değer yargıları ile incelenmesi hâlinde, olayın ortaya çıkma gerekçeleri ve sonuçları tam olarak ortaya koyulamaz. “Tarihçi incelediği çağdaki insanın kimliğine bürünerek” empati yeteneğini geliştirir ve olayı dönemin koşullarına uygun olarak değerlendirir. Böylelikle geçmişte yaşanan bir olayı günümüzde aktarırken daha tarafsız bir değerlendirme yapmış olur.

Cevap B

Olay (Vaka): Hayat içerisinde tek tek meydana gelen değişimlere verilen isimdir.

Olgu (Vakıa): Aynı türden olayların ortak sonucu olarak ortaya çıkan gelişmelerdir.

- ✓ Olgular, olaya göre daha soyut ve geneldir.
- ✓ Olgular belli bir yer ve zaman içinde gerçekleşmez.
- ✓ Olgular, genellik ve süreklilik gösterir.
- ✓ Olgular, olayların neticesinde ortaya çıkar.

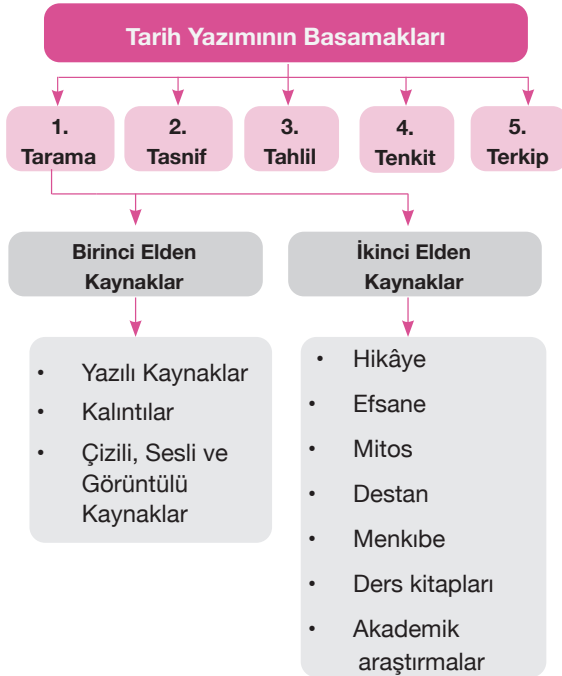
ÖRNEK

Malazgirt Savaşı ve Miryokefalon Savaşı “olay” iken Anadolu’nun Türkleşmesi “olgu”dur.

Olay	Olgu
✓ Yer ve zaman vardır.	✓ Yer ve zaman yoktur.
✓ Somut ve özeldir.	✓ Soyut ve geneldir.
✓ Anlık değişim vardır.	✓ Süreklilik vardır.
✓ Kısa sürelidir.	✓ Uzun sürelidir.
✓ Kendine has özellikleri vardır.	✓ Olayların neticesinde ortaya çıkar.

1. Tarih Biliminin Yöntemi

Sosyal bilimler de diğer pozitif bilimler gibi araştırma yöntemlerine sahiptir. Ancak tarih biliminde, pozitif bilimlerden farklı olarak “kanun” yoktur, tekrarlanamaz, deney ve gözlem bulunmaz. Tarih yazım aşamasına gelmeden önce araştırmacının yapması gereken bazı işlemler vardır. Bu işlem basamakları şunlardır:

Tarih yazımında, öncelikle konu saptanır. Konu saptanmasından sonra konu hakkında kaynak taraması yapılır. Türkiye’de, kütüphanelerde yaygın olarak “Dewey Onlu Sınıflama Sistemi”yle kitap tasnifi yapılmıştır. John Dewey, “Tarih” alanında kod olarak 900-999 sayı aralığını kullanırken “Yakın Doğu ve Türk Tarihi” için kod numarası olarak 956’yı kullanmıştır.

a) Tarama:

Araştırma konusuyla ilgili kaynakların toplanması aşamasıdır. Olayın geçtiği döneme ait ve olayla ilgili her türlü bulgu, **Birinci Elden Kaynak**’tır (Ana Kaynak). Ferman, emirname, anlaşma metni, olay anısına dikilen taş yapıt vb. belge ve bulgular “Birinci Elden Kaynak” değeri taşır. Olayın geçtiği dönemle doğrudan ilgili olmayan veriler ve araştırma eserleri ise **İkinci Elden Kaynak**’tır. Hikâye, efsane, mitos, destan, menkıbe gibi sözlü eserlerde ikinci el kaynak değeri taşır.

Kaynaklar, türüne göre de kendi içinde sınıflandırılır.

Yazılı Kaynaklar: Para, mühür, ferman, berat, hüküm, muahedename, kanunname, nizamname, adaletname, takvim, yıllık, seyahatname vekayiname (kronikler), biyografi, otobiyografi, gazete, kitap, kitabe, tablet, şecere, anallar, noter belgeleri, nüfus cüzdanı, arşiv, tapu, sicil kayıtları.

DİKKAT

- *Vekayinamelerin en eski örneği Kayseri piskoposu Eusebios’ca 323’te yazılmıştır.*
- *Transkript: Bir metni yazıldığı alfabeden başka bir alfabeyle çevirme işidir. Eksik harflerin yerine özel işaretler kullanılır. Transliterasyon da denilen yazım çevrimi “tercüme” değildir. Zira dil değil, alfabe çevrilir.*
- *Tarihin ilk süreli yayınları Roma’da bilgilendirme amaçlı yazılan “Acta Diurna” veya “Acta Publica” adlı duvar gazeteleridir.*
- *Salnameler (Yıllıklar), devlet kurumları ve görevlileri hakkında bilgiler verir.*

Sözlü Kaynaklar: Menkıbe (aziz, evliya, şeyh gibi din büyüklerine ait kerametleri anlatır eser), destan, mani, efsane, (mytoslar-çok tanrılı din dönemi efsaneleri), fıkra, hikâye (kaynağını gerçek hayattan alan tarihi söylençe), tarihi şiir, atasözü. Geçmiş dönemlerden dilden dile aktararak günümüze gelen “Sözlü kaynaklar” ana kaynak değeri taşımaz.

Kalıntılar: Kazılar sonrasında elde edilen her türlü arkeolojik buluntular; lahit, balbal, çanak, madalya, huduttaşları arma, mühür, dolmen, menhir.

Çizili, Sesli, Görüntülü Kaynaklar: Fotoğraf, mağara resimleri, harita, bant ses kayıtları, video, CD, DVD görüntüleri.